JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS

M. POIARES MADURO

25 päivänä maaliskuuta 2004 [1]

1. Landgericht München (Münchenin alueellinen tuomioistuin) on pyytänyt ennakkoratkaisua tietyistä euron käyttöön ottamiseen liittyvistä säännöksistä 17 päivänä kesäkuuta 1997 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1103/97 [2] (jäljempänä asetus N:o 1103/97) tulkinnasta. Euroon siirtymisellä on ollut erityinen vaikutus kaikkien euroalueen taloudellisten toimijoiden jokapäiväiseen elämään. Landgericht München pyrkii selvittämään, voidaanko puhelintariffien minuuttihintoja vastaavat rahamäärät pyöristää tai onko ne pyöristettävä lähimpään senttiin, kun ne muunnetaan euroiksi, vai onko muuntamisen seurauksena saatava luku ilmaistava tarkemmin kuin lähimpään senttiin pyöristettynä. Näihin kysymyksiin annettava vastaus voi vaikuttaa hyvin moniin sopimuksiin erityisesti yhteisen rahan käyttöönottoon osallistuvissa jäsenvaltioissa, joissa tavaroiden tai palvelujen, kuten sähkön, telepalvelujen tai polttoaineen toimittamista koskevien sopimusten yksikköhintaan perustuvissa tariffeissa tavanomaisesti käytetyn kansallisen rahan pienimmän alayksikön arvo on pienempi kuin euron pienimmän alayksikön (sentti) arvo. On lisäksi pantava merkille, että tässä tapauksessa esitetyt ongelmat tulevat todennäköisesti esille aina, kun jäsenvaltio ottaa käyttöön yhteisen rahan.

I Asian tosiseikat ja yhteisöjen tuomioistuimelle esitetyt ennakkoratkaisukysymykset

2. Pääasian vastaaja, O2 (Germany) GmbH & Co. OHG (jäljempänä O2), joka toimi huhtikuuhun 2002 asti nimellä VIAG INTERCOM GmbH & Co., on Münchenissä (Saksan liittotasavalta) toimiva matkapuhelinoperaattori. Kesällä 2001 O2 muunsi matkapuhelinsopimuksensa Saksan markoista (DEM) euroiksi. Näiden sopimusten tariffit oli ilmaistu minuuttihintoina Saksan markoissa. Sopimusten mukaan jokaisesta puhelusta laskutettava yksittäissumma oli laskettava kymmenen sekunnin sykäyksen perusteella.

1 — Alkuperäinen kieli: portugali.

2 — EYVL L 162, s. 1.

3. O2 muunsi eri minuuttihinnat euron ja euron käyttöön ottavien jäsenvaltioiden valuuttojen välisistä muuntokursseista 31 päivänä joulukuuta 1998 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 2866/98 [3] 1 artiklassa vahvistetun muuntokurssin nojalla, jonka mukaan 1 euro vastasi 1,95583:a Saksan markkaa. Tämän jälkeen se pyöristi ne lähimpään senttiin asetuksen N:o 1103/97 5 artiklan ensimmäisen virkkeen nojalla, jonka mukaan rahamäärät, jotka maksetaan tai tilitetään, pyöristetään ylös- tai alaspäin lähimpään senttiin euroyksiköksi muuntamisen jälkeen.

4. Landgericht Münchenin esittämän esimerkin mukaan vastaaja muunsi "Genion Home" -tariffin perusteella kello 21 jälkeen kiinteään verkkoon soitettujen puhelujen minuuttihinnan 0,05 DEM:sta 0,02556 euroon vahvistettua muuntokurssia soveltaen ja pyöristi sen tämän jälkeen 0,03 euroon (lähimpään senttiin) asetuksen N:o 1103/97 5 artiklan mukaisesti. Tällä perusteella kymmenen minuutin pituisen puhelun hinnaksi tuli 0,30 euroa (0,59 DEM) aikaisemman 0,50 DEM:n (0,26 EUR) sijaan.

5. Todettuaan, että tätä kello 21 jälkeen kiinteään verkkoon soitettujen puhelujen minuuttihintaa käyttävät asiakkaat joutuisivat maksamaan hinnankorotuksen, Verbraucher-Zentrale Hamburg eV -niminen kuluttajansuojayhdistys (jäljempänä Verbraucher-Zentrale), jolla on toimivalta nostaa kanteita kuluttajansuojalakien rikkomisesta, nosti kanteen Landgerichtissa ja väitti, että vastaajan muuntamis- ja pyöristämistapaa koskeva yksipuolinen päätös loukkasi sopimusten jatkuvuutta sekä mahdollisimman tarkkaa muuntamista koskevia periaatteita, joihin euron käyttöön ottamista koskevat asetukset perustuvat.

6. Landgericht katsoo, että jotta voitaisiin määrittää, onko vastaajan muuntamista ja pyöristämistä koskeva käytäntö yhteensopiva asetuksen N:o 1103/97 kanssa, yhteisöjen tuomioistuimen on vastattava seuraaviin kahteen kysymykseen:

"1) Onko asetuksen N:o 1103/97 5 artiklan ensimmäistä virkettä tulkittava siten, että yksityisoikeudellisessa sopimussuhteessa ainoastaan kulloinenkin laskun loppumäärä tai laskuun merkitty yksittäissumma voidaan pyöristää tai on pyöristettävä; vai onko edellä mainitussa asetuksessa tarkoitettuna maksettavana tai tilitettävänä rahamääränä pidettävä myös sopimuksessa vahvistettua yksikköhintaa/tariffia (tässä minuuttihinta)? Onko sen kannalta, onko tariffi asetuksen N:o 1103/97 5 artiklassa tarkoitettu maksettava tai tilitettävä rahamäärä,

3 — EYVL L 359, s. 1.

merkitystä sillä, että kyseinen tariffi perustuu laskun loppusumman laskemisen pohjaksi ilmoitetun yksikön (tässä 10 sekunnin sykäyksen) tiettyyn kerrannaiseen (tässä 6 kertaa) tai sillä, että tariffi on kuluttajan kannalta ratkaiseva kriteeri?

2) Onko asetusta N:o 1103/97 (erityisesti 5 artiklaa) tulkittava siten, että siinä on annettu tyhjentävät säännökset siinä mielessä, ettei muita kuin maksettavia tai tilitettäviä määriä (siltä osin kuin sellaisia voi olla) saa pyöristää 5 artiklassa mainitulla tavalla, toisin sanoen onko kyseiset määrät ilmoitettava edelleen samassa kansallisessa rahassa vai onko ne ilmoitettava muunto-operaation tarkan tuloksen mukaisesti?"

7. Näihin kysymyksiin vastaamiseksi on tulkittava seuraavia yhteisön oikeuden säännöksiä.

8. Asetuksen N:o 1103/97 3 artiklassa säädetään seuraavaa:

"Euron käyttöönotto ei muuta mitään oikeudellisen asiakirjan ehtoa eikä vapauta minkään oikeudellisen asiakirjan mukaisesta suoritusvelvollisuudesta eikä anna osapuolelle oikeutta sellaisen asiakirjan yksipuoliseen muuttamiseen tai irtisanomiseen. Tätä säännöstä sovelletaan, jolleivät osapuolet ole sopineet muusta."

9. Asetuksen 1 artiklan mukaan tässä asetuksessa tarkoitetaan

"— 'oikeudellisilla asiakirjoilla' säädöksiä, hallinnollisia määräyksiä, lainkäyttöpäätöksiä, sopimuksia, yksipuolisia oikeustoimia, muita maksuvälineitä kuin seteleitä ja metallirahoja sekä muita asiakirjoja, joilla on oikeusvaikutus".

10. Asetuksen N:o 1103/97 4 artiklassa säädetään seuraavaa:

"1) Muuntokurssit hyväksytään siten, että yksi euro ilmaistaan suhteessa kunkin osallistuvan jäsenvaltion kansalliseen rahaan. Muuntokurssit hyväksytään kuuden merkitsevän numeron tarkkuudella.

2) Muuntokursseja ei muunnettaessa pyöristetä eikä lyhennetä.

3) Muuntokursseja käytetään muunnettaessa euroyksikköä kansallisiksi rahayksiköiksi tai kansallisia rahayksikköjä euroyksiköksi. Muuntokursseista johdettuja käänteisiä kursseja ei käytetä.

4) Muunnettaessa jonkin kansallisen rahayksikön määräisiä rahamääriä toisen kansallisen rahayksikön määräisiksi rahamäärä muunnetaan ensin euroyksikkönä ilmaistuksi rahamääräksi, mikä määrä voidaan pyöristää vähintään kolmen desimaalin tarkkuudella ja muunnetaan sitten toisen kansallisen rahayksikön määräiseksi. Mitään vaihtoehtoista laskentatapaa ei saa käyttää, ellei sillä saada samoja tuloksia."

11. Kyseisen asetuksen 5 artiklassa säädetään vielä seuraavaa:

"Rahamäärät, jotka maksetaan tai tilitetään 4 artiklan mukaisen euroyksiköksi muuntamisen jälkeisen pyöristämisen yhteydessä, pyöristetään ylös- tai alaspäin lähimpään senttiin. Maksettavat tai tilitettävät rahamäärät, jotka on muunnettu kansalliseksi rahayksiköksi, pyöristetään ylös- tai alaspäin lähimpään alayksikköön tai, jos alayksikköä ei ole, lähimpään yksikköön, taikka kansallisen lain tai käytännön mukaisesti kansallisen rahayksikön alayksikön tai yksikön kerrannaiseen tai murto-osaan. Jos muuntokurssin soveltamisen tulos on täsmälleen yksikköjen keskivälissä, määrä pyöristetään ylöspäin."

12. Kirjallisia ja suullisia huomautuksia ovat esittäneet O2 ja komissio. Niihin viitataan arvioitaessa kansallisen tuomioistuimen esille tuomia oikeudellisia kysymyksiä.

II Asian arviointi

A *Alustavat toteamukset*

13. Esillä olevassa asiassa yhteisöjen tuomioistuimelta pyydetään ennakkoratkaisua tapauksessa, jossa sopimuksessa vahvistetun 0,05 DEM:n minuuttihinnan pelkkä muuntaminen ja pyöristäminen tiettyjen puhelujen osalta 0,03 euroon johti tämän nimenomaisen minuuttihinnan valinneen kuluttajan osalta jo kahden minuutin pituisessa puhelussa yhden pfennigin (0,01 DEM) korkeampaan maksuun kuin ennen muuntamista. Mitä pidempi puhelu tällä erityisellä hinnalla soitetaan, sitä suurempi on maksettavan summan korotus. Esimerkiksi kymmenen minuutin pituinen puhelu maksaa yhdeksän pfennigiä enemmän kuin ennen yhteisen rahan käyttöönottoa. Euroiksi muunnettuna tämä 0,09 DEM vastaa 0,05:tä euroa. Koska telepalvelujen hinnat ja muut pitkäaikaisten sopimusten hinnat nousevat aika ajoin, tämä korotus ei olisi mitenkään yllättävä, jos se ei perustuisi yksinomaan aikaisemmin Saksan markoissa ilmaistun rahamäärän muuntami-

seen euroiksi. Ongelma johtuu toisin sanoen siitä, että maksettavan summan korotusta ei esitetä nimenomaisena hinnankorotuksena vaan sen sijaan se on piilotettu muuntooperaatioon, jonka oletetaan olevan vaikuttamatta sopimuksessa vahvistettuihin hintoihin.

14. Alustavana huomautuksena on todettava, että rahamäärien, kuten sopimuksessa vahvistettujen minuuttihintojen muuntamisen piti tapahtua viimeistään "siirtymäkauden" päättyessä, ja tällä siirtymäkaudella tarkoitetaan euron käyttöönotosta 3 päivänä toukokuuta 1998 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 974/98 [4] (jäljempänä asetus N:o 974/98) 1 artiklan mukaisesti "ajanjaksoa, joka alkaa 1 päivänä tammikuuta 1999 ja päättyy 31 päivänä joulukuuta 2001".

15. Tällaisten rahamäärien muuntamisessa oli ensinnäkin noudatettava euron ja kansallisten rahayksikköjen oikeudellista vastaavuutta koskevaa periaatetta, joka on vahvistettu erityisesti asetuksen N:o 974/98 14 artiklassa. Tämän säännöksen mukaan "siirtymäkauden päättyessä voimassa olevissa oikeudellisissa asiakirjoissa esiintyviä viittauksia kansallisiin valuuttayksiköihin pidetään viittauksina euroyksikköön kyseisten vaihtokurssien mukaisesti". [5] Toiseksi tarve muuntaa sopimuksessa vahvistettujen minuuttihintojen kaltaiset määrät on seurausta periaatteesta, jonka mukaan siirtymäkauden päätyttyä euroa käytetään ainoana laillisena maksuvälineenä. [6]

16. Tästä saadaan epäsuorasti vastaus Landgerichtin toisen kysymyksen viimeiseen osaan. Siirtymäkauden päätyttyä toiminnan jatkaminen Saksan markkoina ilmaistuja eri minuuttihintoja käyttäen, kuten ennen euroon siirtymistä, ei ollut enää mahdollinen vaihtoehto O2:lle. Sekä komissio että O2 ovat tästä yhtä mieltä.

17. On vielä ratkaistava kysymys, johon Landgericht erityisesti haluaa yhteisöjen tuomioistuimen ottavan kantaa ja joka koskee sitä, sallitaanko asetuksessa N:o 1103/97 tiettyä hintaa käyttävien kuluttajien lopullisesti maksettavien määrien korotukset, jos nämä korotukset ovat seurausta pelkästään aikaisemmin kansallisessa rahassa ilmaistujen, sopimuksessa vahvistettujen minuuttihintojen muuntamisesta euroiksi ja niiden pyöristämisestä tämän jälkeen lähimpään senttiin.

4 — EYVL L 139, s. 1.

5 — Saman asetuksen 13 artiklassa säädetään, että 14 artiklaa "sovelletaan siirtymäkauden päättymisestä alkaen".

6 — Ks. 15 artiklan 1 kohta, jossa säädetään, että "kansallisen valuuttayksikön määräiset setelit ja metallirahat ovat laillisia maksuvälineitä kansallisten alueellisten rajojensa sisällä enintään kuuden kuukauden ajan siirtymäkauden päättymisestä; tätä määräaikaa voidaan lyhentää kansallisella lainsäädännöllä".

18. Jos katsotaan, että asetuksen N:o 1103/97 5 artiklassa edellytetään minuuttihintojen pyöristämistä siinä vahvistettujen sääntöjen mukaisesti, O2:n muuntamista ja pyöristämistä koskevaa käytäntöä on pidettävä sallittuna huolimatta sen kielteisistä vaikutuksista kuluttajille, jotka valitsevat tietyt hinnat, kuten 0,05 DEM:n minuuttihinnan kello 21 jälkeen kiinteään verkkoon soitetuista puheluista. Jos sen sijaan katsotaan, että tällaisiin summiin ei ole viitattu 5 artiklassa, kyseisessä säännöksessä ei edellytetä niiden pyöristämistä lähimpään senttiin. Silloin on kuitenkin vielä ratkaistava, voiko O2 silti suorittaa tällaisen pyöristämisen yksipuolisesti. Mahdollisia vastauksia on kolme: ensinnäkin se, kuten O2 vaihtoehtoisesti väittää, että asetuksessa N:o 1103/97 ei nimenomaisesti kielletä muiden kuin 5 artiklassa tarkoitettujen rahamäärien pyöristämistä ja että kyseinen pyöristämiskäytäntö on sen vuoksi yhteensopiva asetuksen kanssa; toiseksi se, kuten Verbraucher-Zentrale väittää, että asetuksessa N:o 1103/97 edellytetään 5 artiklan soveltamisalan ulkopuolelle jäävien rahamäärien mahdollisimman tarkkaa muuntamista ja että näin ollen O2:n pyöristämiskäytäntö on asetuksen vastainen; kolmanneksi se, että vaikka asetuksessa N:o 1103/97 ei kielletä muiden kuin 5 artiklassa tarkoitettujen rahamäärien pyöristämistä, siinä asetetaan tällaiselle pyöristämiselle tiettyjä rajoituksia.

19. Näihin keskeisiin kysymyksiin vastaamiseksi on tarkasteltava asetuksella N:o 1103/97 tavoiteltuja päämääriä ja tilannetta, jossa se on annettu. Tämän jälkeen tarkastelen asetuksen N:o 1103/97 3 artiklassa vahvistettua oikeudellisten asiakirjojen jatkuvuutta koskevaa perustavanlaatuista sääntöä. Tämä sääntö on mielestäni merkittävä arvioitaessa mitä tahansa euron käyttöönottoon liittyviä vaikutuksia voimassa oleviin sopimuksiin. Landgerichtin esittämiä erityisiä kysymyksiä tarkastellaan seuraavassa järjestyksessä: Onko pääasian oikeudenkäynnissä kuvattu minuuttihinta maksettava tai tilitettävä rahamäärä? Jos ei, voidaanko tällainen summa pyöristää sen euroiksi muuntamisen jälkeen? Jos pyöristäminen on sallittua muiden kuin maksettavien tai tilitettävien rahamäärien osalta, mitä mahdollisia rajoituksia asetuksesta N:o 1103/97 seuraa, kun sopimuksen osapuoli päättää yksipuolisesti tällaisten rahamäärien pyöristämisestä?

B *Asetuksella N:o 1103/97 tavoitellut päämäärät*

20. Asetuksen N:o 1103/97 taustalla oleva perusperiaate on oikeusvarmuuden takaaminen, jonka yhteisöjen tuomioistuin on katsonut olevan yhteisön oikeuden yleinen periaate.[7]

7 — Ks. esim. asia C-331/88, Fedesa ym., tuomio 13.11.1990 (Kok. 1990, s. T-4023, 7-11 kohta); asia C-110/94, Inzo v. Belgia, tuomio 29.2.1996 (Kok. 1996, s. T-857, 21 kohta) ja asia C-24/95, Land Rheinland-Pfalz v. Alcan Deutschland, tuomio 20.3.1997 (Kok. 1997, s. T-1591, 29–37 kohta).

21. Huomattakoon, että asetus N:o 1103/97 tuli voimaan kaikissa jäsenvaltioissa 20.6.1997 eli paljon ennen euron käyttöönotosta annetun asetuksen N:o 974/98 ja euron ja euron käyttöön ottavien jäsenvaltioiden valuuttojen välisistä muuntokursseista annetun asetuksen N:o 2866/98 voimaantuloa. Tämä seikka on sellaisenaan osoitus siitä, miten tärkeää oli varmistaa oikeusvarmuus kaikille yhteisön taloudellisille toimijoille antamalla asetuksessa N:o 1103/97 vahvistetut säännökset ja erityisesti säännökset, jotka koskevat oikeudellisten asiakirjojen jatkuvuutta ja rahamäärien muuntamista ja pyöristämistä.

22. Oli ehdottoman tärkeää varmistaa, että siirtyminen uuteen rahaan ei lisäisi epävakautta sopimussuhteissa ja epävarmuutta euron käyttöönoton vaikutuksista taloudellisten toimijoiden keskuudessa. Kansallisissa rahayksiköissä ilmaistujen rahamäärien arvon jatkuvuus euroina oli taattava yhdenmukaisesti niin pian ja niin selvästi kuin mahdollista, sillä ilman tällaista jatkuvuutta — esimerkiksi epätarkkojen muunto-operaatioiden tapauksessa — voisi seurata vaarallista hintojen epävakautta kuluttajien vahingoksi.[8] Tässä yhteydessä asetuksen N:o 1103/97 säännöksillä on vahvistettu yhdenmukainen säännöstö epävarmuuden poistamiseksi taloudellisten toimijoiden keskuudessa.

C *Asetuksen N:o 1103/97 3 artiklan mukainen oikeudellisten asiakirjojen jatkuvuutta koskeva sääntö*

23. Asetuksen N:o 1103/97 3 artiklassa vahvistetaan yhteisen rahan koko käyttöönottomenettelyä ohjaava perustavanlaatuinen sääntö, joka koskee oikeudellisten asiakirjojen jatkuvuutta.

24. Sopimusten jatkuvuutta koskeva pacta sunt servanda -periaate on yleinen oikeusperiaate, jota yhteisöjen tuomioistuin on nimenomaisesti luonnehtinut "jokaisen oikeusjärjestyksen perusperiaatteeksi".[9] Asetuksen 3 artiklalla on kuitenkin tämän periaatteen pelkkää toteamista laajempi ulottuvuus, koska sillä varmistetaan, että uuden rahan käyttöönotolla ei puututa mihinkään oikeudellisten asiakirjojen ehtoihin. Oikeudellisiin asiakirjoihin kuuluvat 1 artiklan mukaan sopimusten lisäksi muun muassa säädökset, hallinnolliset määräykset ja lainkäyttöpäätökset. Asetuksen 3 artiklaa ei tämän vuoksi voida pitää pelkästään säännöksenä, jonka tarkoituksena on kiinnittää huomiota jäsenvaltioiden lainsäädäntöön sisältyviin säännöksiin, joissa vahvistetaan sopimusten jatkuvuutta koskeva yleinen periaate uuden rahan käyttöönoton yhteydessä. Tätä selvitetään erityisesti arvioitaessa joitakin niistä erityisistä syistä, joiden vuoksi 3 artikla on sisällytetty asetukseen N:o 1103/97.

8 — Asetuksen N:o 1103/97 viidennessä ja seitsämännessä perustelukappaleessa mainitaan nimenomaisesti tarve ottaa kuluttajien asema huomioon euroon siirryttäessä.

9 — Ks. asia C-162/96, Racke v. Hauptzollamt Mainz, tuomio 16.6.1998 (Kok. 1998, s. T-3655, 49 kohta).

25. Euroa koskevat asetukset ja myös asetus N:o 1103/97 on annettu "tasapainoisen siirtymisen varmistamiseksi erityisesti kuluttajien osalta". [10] Toisin sanoen, kuten Landgericht huomauttaa, tällaisen siirtymisen ei pidä aiheettomasti koitua kuluttajan rasitukseksi. Nämä kuluttajansuojaa koskevat perusteet ovat yhtenä syynä 3 artiklan sisällyttämiselle asetukseen N:o 1103/97. [11]

26. On ymmärrettävää, että valmistauduttaessa yhteiseen rahaan siirtymiseen kuluttajien täytyi olla varmoja, että sopimusehdot ja erityisesti ehdot, joissa vahvistetaan kansallisissa rahayksiköissä ilmaistuja hintoja, eivät muutu pelkästään sen vuoksi, että nämä rahamäärät muunnetaan euromääräisiksi.

27. Asetuksen N:o 1103/97 3 artikla koskee paitsi kuluttajansuojaa, myös sen liitännäistä kysymystä, kun siinä vastataan perusteltuun huoleen yhteisen rahan käyttöönoton mahdollisista kielteisistä vaikutuksista euroalueen hintatason vakauteen. Euroon siirryttäessä pelkästään euron käyttöönotosta seuraavien mahdollisten hinnankorotusten estämistä ei voitu vain jättää eri jäsenvaltioiden kansallisen lainsäädännön ja niiden hinnanvaihtelujen estämistä koskevien järjestelmien varaan. Tämän vuoksi 3 artikla on merkittävä säännös myös varmistettaessa hintatason vakauden ylläpitämistä koskevan tavoitteen yhdenmukaisuus uuteen rahaan siirtymistä koskevalla siirtymäkaudella. Euron käyttöönotto on keskeinen tapahtuma Euroopan yhteisen rahapolitiikan toteuttamisessa, ja on korostettava, että hintatason vakauden ylläpitäminen on tämän politiikan määrittelemisen ja harjoittamisen ensisijainen tavoite, kuten EY 4 artiklan 2 kohdassa nimenomaisesti todetaan. [12]

28. Asetuksen N:o 1103/97 3 artikla on keskeinen säännös koko euron käyttöönottoa koskevassa menettelyssä. Tässä 3 artiklassa vahvistetusta oikeudellisten asiakirjojen jatkuvuutta koskevasta säännöstä ja euron ja kansallisten rahayksiköiden oikeudellista vastaavuutta koskevasta periaatteesta on mahdollista johtaa euroa koskevien asetusten taustalla oleva neutraalisuuden periaate. [13] Tämän neutraalisuuden periaatteen mukaan kansallisten rahayksiköiden muuntaminen euroiksi ei saa vaikuttaa oikeudelliseen asia-

10 — Ks. asetuksen N:o 1103/97 viides perustelukappale.

11 — Asetuksen seitsämännessä perustelukappaleessa todetaan, että "jatkuvuutta koskevilla säännöksillä voidaan saavuttaa haluttu tavoite eli oikeusvarmuuden ja avoimuuden varmistaminen taloudellisille toimijoille, *erityisesti kuluttajille*, ainoastaan jos ne tulevat voimaan mahdollisimman pian" (kursivointi tässä).

12 — EY 4 artiklan 2 kohdassa määrätään, että "sen ohella tähän [jäsenvaltioiden ja yhteisön] toimintaan sisältyy tässä sopimuksessa määrätyin edellytyksin ja siinä määrätyssä aikataulussa sekä siinä määrättyjä menettelyjä noudattaen valuuttakurssien peruuttamaton vahvistaminen, joka johtaa yhtenäisvaluutan, ecun käyttöön ottamiseen *sekä sellaisen yhtenäisen rahapolitiikan ja sellaisen yhtenäisen valuuttapolitiikan määrittelemiseen ja harjoittamiseen, joiden ensisijaisena tavoitteena on pitää yllä hintatason vakautta*" (kursivointi tässä).

13 — Joissakin kansallisissa laeissa, joilla pyritään varmistamaan kansallisen oikeus- ja rahajärjestelmän yhteensopivuus euroa koskevien asetusten kanssa, vahvistetaan nimenomaisesti voimassa olevien oikeudellisten asiakirjojen neutraalisuuden periaate. Näin on tehty esimerkiksi euron käyttöönotosta 17.12.1998 annetun Espanjan lain nro 46/98 6 §:ssä, jonka mukaan "pesetan korvaaminen eurolla ei vaikuta luottojen tai velkojen arvoon riippumatta niiden luonteesta, ja niiden arvo säilyy keskeytyksettä samana kuin se oli siirtymisajankohtana" (epävirallinen käännös).

kirjaan perustuvien luottojen tai velkojen arvoon. Niiden arvon on säilyttävä samana kuin näiden velkojen tai luottojen arvo oli ennen rahayksikön uutta nimellisarvoa. Euron käyttöönottoa on pidettävä neutraalina tapahtumana sen käyttöönoton ajankohtana voimassa olleiden oikeudellisten asiakirjojen kannalta, kaikkien näissä asiakirjoissa tarkoitettujen rahamäärien arvot mukaan lukien. Tämä sopii yhteen asetuksen N:o 1103/97 tavoitteen kanssa eli sen varmistamisen, että euron käyttöönoton edellyttämät muutokset ovat mahdollisimman vähäisiä kuluttajien etujen turvaamiseksi ja inflaation välttämiseksi.

29. Vaikka 3 artiklalla olisi ollut tarkoitus vain vahvistaa yleinen oikeusperiaate, [14] joka on tunnustettu myös useissa eri kansallisissa oikeusjärjestelmissä, tämän säännöksen sanamuodon ja asetuksen N:o 1103/97 tavoitteiden perusteella on selvää, että sillä on omia oikeusvaikutuksia. [15] Vaikka taloudellinen toimija voisi joidenkin jäsenvaltioiden kansallisten säännösten nojalla muuttaa yksipuolisesti oikeudellisia asiakirjoja tai tarkemmin sanottuna mitä tahansa sopimusehtoa kuluttajien vahingoksi pelkästään euroon siirtymisen vuoksi, tällaisten kansallisten säännösten soveltaminen olisi 3 artiklan perusteella kiellettyä. [16]

30. Siltä osin kuin asetuksen N:o 1103/97 3 artikla on euron turvaamista ja käyttöä sen käyttöönoton yhteydessä koskeva olennainen säännös, se on rahaliittoon osallistuvien jäsenvaltioiden osalta osa yhteisön yhdenmukaistettua yhtenäistä rahalainsäädäntöä. [17] Tältä osin 3 artikla on euroa koskevien asetusten yksityisoikeudellinen seuraus, ja sille on annettava etusija kaikkiin sen kanssa ristiriidassa oleviin, sopimukseen sovellettavan lain (lex contractus) kansallisiin säännöksiin nähden. Tämä on täysin ymmärrettävää, kun pidetään mielessä, että 3 artikla otettiin asetukseen N:o 1103/97 yhteisen rahan turvaamisen yhdenmukaisen tason sekä oikeusvarmuuden ja avoimuuden korkean tason varmistamiseksi sen koko käyttöönottoa koskevan menettelyn aikana.

31. Asetuksilla N:o 1103/97 ja N:o 974/98 vahvistetuissa euroa koskevissa säännöksissä tuodaan esille seuraavat periaatteet ja säännöt: 1) periaate, jonka mukaan euroa on käytettävä ainoana laillisena maksuvälineenä, joka korvaa kansalliset rahayksiköt; 2) euron

14 — Asetuksen N:o 1103/97 seitsämännessä perustelukappaleessa nimenomaisesti viitataan tähän periaatteeseen.

15 — Saksan oikeustieteellisissä piireissä on käyty merkittävää keskustelua tästä aiheesta. Ks. Ritter, Jan Wilhelm, *Euro-Einführung und IPR unter besonderer Berücksichtigung nachehelicher Unterhaltsverträge*, Lang, Frankfurt a. M., 2003, s. 91–117, erityisesti s. 117, ja Hahn, Marie-Therese, *Europäische Währungsumstellung und Vertragskontinuität: eine Rechtsvergleichende Analyse aus der Perspektive Deutschlands, Frankreichs und Großbritanniens unter Berücksichtigung der Verordnung (EG) Nr. 1103/97*, Lang, Frankfurt a. M., 1999, s. 101–114.

16 — Selvänä poikkeuksena on 3 artiklassa nimenomaisesti säädetty osapuolten mahdollisuus sopia muusta.

17 — Ks. asetuksen N:o 1103/97 kahdeksas perustelukappale, jossa todetaan, että euron käyttöön ottaminen merkitsee muutosta jäsenvaltioiden rahalainsäädännössä.

ja kansallisten rahayksiköiden oikeudellinen vastaavuus; 3) oikeudellisten asiakirjojen jatkuvuus ja neutraalisuus näissä oikeudellisissa asiakirjoissa tarkoitettujen rahamäärien arvon osalta; ja 4) sopimusvapauden periaate. Niillä kaikilla on huomattava merkitys ratkaistaessa, voiko sopimuksen osapuoli päättää yksipuolisesti euroa koskevien asetusten ja erityisesti asetuksen N:o 1103/97 nojalla yksikköhintojen pyöristämisestä ylöspäin lähimpään senttiin, kun tämä pyöristäminen aiheuttaa suoraan huomattavan muutoksen muiden taloudellisten toimijoiden lopullisissa rahamääräisissä velvoitteissa. [18]

D *Onko Landgericht Münchenin kuvaaman kaltainen hinta maksettava tai tilitettävä rahamäärä?*

32. Se, että asetuksen N:o 1103/97 3 artiklassa säädetään, että euron käyttöönotto ei muuta mitään oikeudellisen asiakirjan ehtoa eikä vapauta minkään oikeudellisen asiakirjan mukaisesta suoritusvelvollisuudesta eikä anna osapuolelle oikeutta sellaisen asiakirjan yksipuoliseen muuttamiseen tai irtisanomiseen, voisi viitata siihen, että kaikki kansallisessa rahassa ilmaistut hinnat on olennaisina sopimusehtoina muunnettava euroiksi mahdollisimman tarkasti. Tosiasiassa valuutasta toiseen siirryttäessä käytännön syyt voivat kuitenkin joissakin tapauksissa edellyttää pyöristämistä. [19] Tämän vuoksi ei ole yllättävää, että asetuksessa N:o 1103/97 edellytetään tiettyjen rahamäärien pyöristämistä ja säännellään tätä pyöristämistä.

33. Asetuksen 5 artiklassa säädetään, että ensinnäkin maksettavat rahamäärät on pyöristettävä lähimpään senttiin. Vaikka euroa koskeviin asetuksiin ei sisälly maksettavien rahamäärien määritelmää, O2 ja komissio ovat yhtä mieltä siitä, että "maksettavat rahamäärät" kattavat kaikenlaiset rahavelat. [20]

34. Toisin kuin O2 väittää, minuuttihintaa ei kuitenkaan sellaisenaan voida pitää maksettavana rahamääränä, koska se ei itsessään muodosta rahavelkaa. Vasta sitten kun tiedetään, kuinka monta minuuttia tietty puhelu on kestänyt, on käytettävissä välttämättömät tiedot tuosta puhelusta maksettavan määrän vahvistamiseksi. Tuona kysei-

18 — Tämä muutos johtuu kertolaskun aritmeettisesta vaikutuksesta, jonka johdosta yksikköhinnan muuntamisesta ja pyöristämisestä seuraava pieni muutos suurenee lopullisesti maksettavassa summassa sen mukaisesti, kuinka monta yksikköä on ostettu.

19 — Ks. Martin Mélendez, Maria Teresa, *El Euro — Paridad, continuidad, conversión y redondeo*, La Ley, Madrid, 2001, s. 234–238, joka sisältää esimerkkejä aikaisemmista pyöristämistä koskevista säännöksistä Espanjassa 1800-luvulla ja Yhdistyneessä kuningaskunnassa 1900-luvulla.

20 — Ks. myös *The Introduction of the euro and the rounding of currency amounts*, POII/C4-SP(99), helmikuu 1999, s. 10.

senä ajankohtana asiakkaasta tulee puhelinoperaattorin velallinen tietyn rahamäärän osalta. Jos asiakas ei soita yhtään puhelua tiettynä ajanjaksona, mitään rahavelkaa ei tietenkään synny, vaikka sovittu minuuttihinta on edelleen voimassa.

35. Asetuksen N:o 1103/97 5 artiklassa nimenomaisesti mainittujen määrien lähimpään senttiin pyöristämiselle on käytännöllinen syy, kuten komissio huomauttaa, ja se on välitön seuraus siitä, että euro jakautuu sataan senttiin ja etteivät sentin alayksiköt ole laillisia maksuvälineitä. [21] Kyseisessä 5 artiklassa tarkoitetut rahamäärät ovat näin ollen niitä, joita ei voi muuntamisen jälkeen käytännön syistä ilmaista tarkemmin kuin lähimpään senttiin pyöristettynä. Nämä käytännön syyt eivät sen sijaan oikeuta pyöristämään minuuttihintaa lähimpään senttiin, koska tällainen hinta ei itsessään merkitse rahavelkaa.

36. Asetuksen 5 artiklan mukaan samaa pyöristämissääntöä sovelletaan tilitettäviin rahamääriin. Euroa koskevissa asetuksissa ei ole määritelmää näillekään rahamäärille. Kuten komissio toteaa kirjallisissa huomautuksissaan, tämä luokka sisältää kirjanpidossa, tiliotteissa tai taseissa käytettyjä rahamääriä. Vaikka nämä määrät eivät ehkä ole lopullisesti maksettavia summia, ne vastaavat viime kädessä rahavelkaa. Minuuttihinta ei selvästikään ole itsessään summa, joka olisi merkittävä puhelinoperaattorin kirjanpitoon. Minuuttihintaa käytetään vain välilaskelmissa, [22] jotka ovat tarpeen maksettavien rahamäärien (kuten laskun loppusumman) tai tilitettävien rahamäärien (kuten saattaa olla kunkin puhelun hinnan osalta) määrittämiseksi.

37. Lisäksi käytännön syyt, jotka oikeuttavat lopullisesti maksettavien tai kirjanpitoon merkittävien määrien pyöristämisen lähimpään senttiin, eivät oikeuta vain tällaisten määrien laskemisessa käytettävän minuuttihinnan pyöristämistä lähimpään senttiin.

38. Se, että Landgerichtin esittämien tietojen mukaan kunkin puhelun hinnan laskeminen ei lopulta perustu edes minuuttihintaan vaan tämän summan kuudesosaan, joka vastaa 10 sekunnin yksikköhintaa, tekee täysin käsittämättömäksi sen, että minuuttihintaa pitäisi pitää tilitettävänä rahamääränä, joka on

21 — Asetuksen N:o 974/98 2 artiklassa säädetään, että "osallistuvien jäsenvaltioiden valuutta on euro 1 päivästä tammikuuta 1999 alkaen. Valuuttayksikkö on yksi euro. Yksi euro jakautuu sataan senttiin". Saman asetuksen 3 artiklassa säädetään, että "euro korvaa kunkin osallistuvan jäsenvaltion valuutan vaihtokurssin mukaisesti".

22 — Välilaskelman käsite mainitaan nimenomaisesti asetuksen N:o 1103/97 11 perustelukappaleessa.

pyöristettävä lähimpään senttiin euroiksi muuntamisen jälkeen. Tässä nimenomaisessa tapauksessa minuuttihinta ei ole edes kustakin puhelusta laskutettavan hinnan laskemisessa suoraan käytetty määrä.

39. Tämän vuoksi en ole samaa mieltä kuin O2, joka väittää, että asetuksen N:o 1103/97 5 artiklan ilmaisu "maksettavat tai tilitettävät rahamäärät" kattaisi kaikki rahamäärät. Tässä säännöksessä ei säädetä, että *"kaikki rahamäärät"* on pyöristettävä lähimpään senttiin. Siinä säädetään, että *"rahamäärät, jotka maksetaan tai tilitetään* 4 artiklan mukaisen euroyksiköksi muuntamisen jälkeisen pyöristämisen yhteydessä, pyöristetään ylös- tai alaspäin lähimpään senttiin". [23]

40. Se, että kaikki rahaliittoon osallistuvan jäsenvaltion kansallisessa rahassa ilmaistut rahamäärät on muunnettava euroiksi, ei merkitse sitä, että ne on pyöristettävä lähimpään senttiin. O2 on väittänyt, että aina kun rahamäärä muunnetaan, on suoritettava pyöristäminen lähimpään senttiin, mutta se ei ole esittänyt perusteluja tälle päätelmälleen.

23 — Kursivointi tässä.

41. Asetuksen N:o 1103/97 5 artiklassa myönnetään päinvastoin selvästi, että muuntaminen ei välttämättä edellytä pyöristämistä. Kyseisen säännöksen mukaan pyöristäminen lähimpään senttiin koskee "rahamääriä, jotka maksetaan tai tilitetään 4 artiklan mukaisen euroyksiköksi muuntamisen jälkeisen *pyöristämisen yhteydessä*". [24] Tämän vuoksi olen eri mieltä kuin O2, joka väittää, että 4 artiklassa mahdollistetaan muuntaminen ja pyöristäminen, kun taas 5 artiklassa käsitellään vain pyöristämistä koskevia yksityiskohtaisia sääntöjä. Muuntaminen ja sitä seuraava pyöristäminen ovat kaksi täysin erillistä operaatiota. Asetuksen 4 artiklassa asetetaan edellytykset, joilla kansallisessa rahayksikössä ilmaistut rahamäärät muunnetaan euroiksi. [25] Se ei koske muunnettujen rahamäärien pyöristämistä. [26] Tätä kysymystä käsitellään 5 artiklassa maksettavien tai tilitettävien rahamäärien osalta.

42. Mielestäni ensimmäiseen kysymykseen pitäisi näin ollen vastata, että minuuttihinnan kaltainen määrä ei ole asetuksen

24 — Kursivointi tässä.

25 — Asetuksen 4 artiklan 4 kohdassa säädetään myös, miten muuntaminen kansallisesta rahayksiköstä toiseen suoritetaan. On selvää, ettei tällä kysymyksellä ole merkitystä esillä olevan asian kannalta.

26 — Asetuksen 4 artiklassa viitataan pyöristämiseen vain kahdessa tapauksessa, jotka jäävät molemmat esillä olevan asian tarkastelukohteen ulkopuolelle. Ensinnäkin 4 artiklan 2 kohdassa kielletään pyöristämästä tai lyhentämästä muuntokursseja, jotka oli 4 artiklan 1 kohdan mukaan hyväksyttävä kuuden merkitsevän numeron tarkkuudella. Tämä viittaus ei selvästikään koske rahamäärien pyöristämistä sen jälkeen, kun ne on muunnettu euroiksi. Toiseksi, 4 artiklan 4 kohdassa vahvistetaan täsmälliset säännöt kansallisen rahayksikön muuntamiseksi toiseen kansalliseen rahayksikköön, pyöristämistä koskeva sääntö mukaan lukien, mikä niin ikään jää esillä olevan asian tarkastelun ulkopuolelle.

N:o 1103/97 5 artiklassa tarkoitettu maksettava tai tilitettävä määrä. Minuuttihinnan kaltaiset määrät ovat välilaskelmissa maksettavien tai tilitettävien määrien määrittämiseksi käytettyjä rahamääriä.

43. Koska 5 artiklassa tarkoitetut rahamäärät on niitä, joita ei käytännön syistä voida ilmaista tarkemmin kuin lähimpään senttiin pyöristettyinä, puhelinlaskussa vain laskun loppusumma on välttämättä pyöristettävä lähimpään senttiin.

44. Kunkin puhelun hintaa vastaavien yksittäissummien pyöristäminen lähimpään senttiin voi olla sallittua, jos kunkin puhelun hinta on tilitettävä erikseen (käytännön kirjanpidollisista syistä tai osapuolten sopimien erityisten sopimusehtojen vuoksi). Jos tällaisessa tapauksessa suoritetaan pyöristäminen, sillä on yleensä tosiasiallisesti neutraali vaikutus maksettavan laskun loppusummaan. Koska kunkin puhelun yksittäishinta riippuu tämän puhelun pituudesta ja koska tämä on muuttuva tekijä, pyöristäminen joko ylös- tai alaspäin tapahtuu sattumanvaraisesti ja johtaa käytännössä samaan laskun loppusummaan kuin siinä tapauksessa, että laskun sisältämät yksittäissummat olisi ilmaistu tarkemmin.[27]

E *Voidaanko minuuttihinnan kaltainen välilaskelmassa käytetty määrä pyöristää euroiksi muuntamisen jälkeen?*

45. Kuten edellä on todettu, 5 artiklassa säädetään maksettavien tai tilitettävien rahamäärien pyöristämisestä lähimpään senttiin, eikä yksikään asetuksen N:o 1103/97 säännös tue näkemystä, jonka mukaan myös välilaskelmissa käytetyt määrät pitäisi pyöristää lähimpään senttiin. Kuten komissio huomauttaa, mitkään käytännön perusteet eivät oikeuta kieltämään tarkempaa muuntamista kuin lähimpään senttiin pyöristämistä välisumman osalta, jota 5 artiklassa vahvistetut pyöristämissäännöt eivät yksinkertaisesti koske.

27 — Se, että asetuksessa N:o 1103/97 edellytetään ylöspäin pyöristämistä, kun muuntamisen tulos on täsmälleen keskivälissä, merkitsee sitä, että ylöspäin pyöristäminen on alaspäin pyöristämistä todennäköisempää. Toisin sanoen niiden puhelujen lukumäärä, joiden yksittäishinta voi tilitettävänä määränä johtaa pyöristämiseen ylöspäin, on yleensä suurempi kuin alaspäin pyöristettävien puhelujen lukumäärä. Tämä vaikutus on kuitenkin vähäinen, ja mikä tärkeintä, seurausta siitä, että asetuksen 5 artiklassa itsessään edellytetään pyöristämistä ylöspäin, kun maksettavien tai tilitettävien määrien muuntamisen tulos on täsmälleen keskivälissä.

46. Sitä vastoin välilaskelmissa käytettyjen minuuttihintojen kaltaisten summien pyöristämistä, vaikka pyöristäminen tapahtuisi lähimpään senttiin, ei ole kielletty asetuksessa N:o 1103/97, mikäli kyseessä olevat taloudelliset toimijat eli sopimuksen osapuolet sopivat tästä pyöristämisestä. Sopimusvapauden periaate on nimenomaisesti tunnustettu 3 artiklassa, eikä tätä vapautta ole mitään syytä rajoittaa, kun kyse on välilaskelmissa käytettyjen summien pyöristämisestä ylös- tai alaspäin lähimpään senttiin. Sitä, että asetuksen 5 artiklassa ei edellytetä näiden summien pyöristämistä, ei voida vastakohtaispäätelmänä tulkita tällaisen pyöristämisen kieltämiseksi.

47. On kuitenkin huomattava, että kun rahamäärä pyöristetään, se mitä toinen osapuoli voittaa, sen toinen osapuoli menettää, eli voitetun ja menetetyn määrän yhteenlaskettu summa on nolla. Tämän vuoksi sopimus siitä, että rahamäärä pyöristetään, on epätavallinen, sillä on erittäin epätodennäköistä, että toinen sopimuspuoli haluaisi hyväksyä välilaskelmissa käytettyjen yksikköhintojen pyöristämisestä väistämättä seuraavat tappiot yksinomaan toisen sopimuspuolen hyväksi.

48. Edellä esitetystä seuraa, että välilaskelmissa käytetyn yksikköhinnan pyöristäminen lähimpään senttiin on yhteensopivaa asetuksen N:o 1103/97 kanssa, edellyttäen, että kyseiset osapuolet ovat siitä sopineet. Esillä olevassa asiassa O2 päätti kuitenkin yksipuolisesti välilaskelmissa käytettyjen minuuttihintojen pyöristämisestä.

49. Asetukseen N:o 1103/97 ei sisälly säännöstä, jolla nimenomaisesti kiellettäisiin toista sopimuspuolta yksipuolisesti päättämästä välilaskelmissa toisen sopimuspuolen maksettavien tai tilitettävien rahamäärien määrittämiseksi käytetyn yksikköhinnan euroiksi muuntamisesta saatavan luvun pyöristämisestä. Komissio kiinnittää tähän kirjallisissa huomautuksissaan perustellusti huomiota, kun se toteaa, että 5 artiklassa ei kielletä muiden kuin tässä säännöksessä nimenomaisesti mainittujen rahamäärien pyöristämistä. Ensinnäkin tällainen kielto olisi pitänyt ilmaista selvästi. Toiseksi, 5 artiklassa olisi täytynyt välttämättä täsmentää vaadittujen desimaalilukujen määrä. Toisin kuin Verbraucher-Zentrale on väittänyt kansallisessa tuomioistuimessa, taloudellisen toimijan, kuten O2:n, ei ole välttämätöntä esittää muunnettuja minuuttihintoja mahdollisimman tarkasti. On myös huomattava, että asetuksen N:o 1103/97 11 perustelukappaleessa todetaan selvästi, että asetuksen pyöristämissäännöt "eivät vaikuta mihinkään pyöristämistä koskevaan käytäntöön, yleiseen tapaan tai kansallisiin määräyksiin, joilla aikaansaadaan parempi tarkkuus välilaskelmissa". Tämä perustelukappale on selvästi ristiriidassa sen väitteen kanssa, että yksipuolisen järjestelmän pitäisi aina johtaa kaikkein suurimpaan tarkkuuteen.

50. Se, että maksettavan tai tilitettävän rahamäärän laskemisessa käytetty rahamäärä saatetaan pyöristää yksipuolisesti, ei kuitenkaan merkitse sitä, että asetuksella N:o 1103/97 suoraan asetetut rajoitukset eivät lainkaan koskisi tällaista pyöristämistä. Asetuksen N:o 1103/97 3 artiklassa vahvistetaan perustavanlaatuinen sääntö, joka koskee sopimusehtojen jatkuvuutta. Koska minuuttihinnat ovat olennaisia sopimusehtoja, yksipuolista päätöstä pyöristää tällaisia hintoja on välttämättä arvioitava tämän säännön valossa. Toisin kuin O2 väittää, on siis olemassa yhteisön oikeussääntö, jolla voidaan rajoittaa sen asiakkaiden kanssa sovittujen, minuuttihintoihin perustuvien tariffien yksipuolista pyöristämistä.

F *Asetuksessa N:o 1103/97 asetetut rajoitukset toisen sopimuspuolen päättäessä yksipuolisesti pyöristää välilaskelmissa käytetyt yksikköhinnat*

51. Maksettavien ja tilitettävien määrien ja toisaalta välilaskelmissa käytettyjen summien välillä on selvä ero. Näitä kahdenlaisia rahamääriä ei kuitenkaan voida pitää täysin erillään ja jättää huomiotta, että välilaskelmissa käytetyillä summilla on ratkaiseva asema määritettäessä maksettavia tai tilitettäviä määriä. On selvää, että kun taloudellinen toimija pyöristää yksipuolisesti maksettavan tai tilitettävän summan laskemisessa käytettävän määrän, tämä voi konkreettisesti vaikuttaa kyseisen summan määrään muiden taloudellisten toimijoiden vahingoksi. [28]

52. Juuri näin tapahtuu, kun O2:n kaltainen puhelinoperaattori päättää pyöristää eri minuuttihintansa lähimpään senttiin muunnettuaan ne euroiksi. Mikäli tämä pyöristäminen johtaa tiettyä minuuttihintaa (kuten 0,05 DEM:n hinta kello 21 jälkeen kiinteään verkkoon soitetuista puheluista) käyttävien asiakkaiden puheluista maksettavan tai tilitettävän rahamäärän korotukseen, se on suoraan asetuksen N:o 1103/97 3 artiklassa vahvistetun sopimusehtojen jatkuvuutta koskevan säännön vastainen.

53. Tämä pyöristäminen merkitsee yksipuolista muutosta sopimusehtoon, jonka mukaisesti osapuolet olivat sopineet tietyn kellon-

28 — Tietyt jäsenvaltiot ovat arvioineet asianmukaisesti riskiä siitä, että etenkin televiestintäalalla yksikköhinnat pyöristetään yksipuolisesti lähimpään senttiin, mikä vaikuttaa huomattavasti kuluttajan lopullisesti maksettaviin summiin. Tämä on myös perusteluna kansallisten oikeusjärjestysten valmistamiseksi euron käyttöönottoon annetun kansallisen lainsäädännön voimassa oleville säännöksille. Hyvänä esimerkkinä voidaan mainita 17.12.1998 annetun Espanjan lain nro 46/1998, jota on muutettu 4.6.2001 annetulla lailla nro 9/2001, 11 §:n 2 momentti, jonka mukaan yksikköhinnat, telepalvelujen hinnat mukaan lukien, on muuntamisen jälkeen ilmaistava kuuden desimaalin tarkkuudella.

ajan jälkeen tietyllä tariffilla soitettujen puhelujen tietystä minuuttihinnasta. Kukaan sopimuksen osapuolista ei sopinut tietystä minuuttihinnasta ajatellen soittavansa vain minuutin pituisia puheluja. Sen sijaan tämän hinnan johdosta osapuolet saattoivat laskea kunkin puhelun todennäköisen hinnan sen pituudesta riippumatta sekä kaikkien puhelujen yhteishinnan. Tämän vuoksi minuuttihinnan pyöristämistä on arvioitava siten, että huomioon otetaan sen vaikutus kunkin puhelun hintaan tai kaikkien puhelujen yhteishintaan (jotka ovat "maksettavia tai tilitettäviä rahamääriä").

54. Tästä syystä en ole samaa mieltä kuin komissio, joka nimenomaisesti väittää, että muuntamisen tarkkuus on täysin sopimusten jatkuvuudesta erillinen kysymys ja että esillä olevassa asiassa ei ole kyse sopimusehtojen jatkuvuudesta vaan ainoastaan euroiksi muuntamisen tarkkuudesta. Mielestäni minuuttihintojen muuntamisen tarkkuus ja sopimusehtojen jatkuvuus liittyvät läheisesti toisiinsa, sillä sopimuksen mukainen minuuttihinta on todellisuudessa sopimusehto. Yleisesti ottaen, kun sopimuksessa on määrätty tietystä yksikköhinnasta, hintaa koskevan sopimusehdon jatkuvuuden varmistamiseksi voi olla välttämätöntä muuntaa hinta tarkemmalla tavalla kuin pyöristämällä se lähimpään senttiin. Tämä on täysin selvää, kun pidetään mielessä, ettei asetuksella N:o 1103/97 ollut varmastikaan tarkoitus mahdollistaa hinnankorotuksia pelkästään kansallisten rahayksikköjen euroiksi muuntamisen seurauksena. Tällaisten korotusten välttämiseksi asetuksen N:o 1103/97 3 artiklaa on ehdottomasti tulkittava siten, että tietyissä olosuhteissa välilaskelmissa käytetyt rahamäärät on muunnettava tarkemmin kuin pyöristämällä ne lähimpään senttiin.

55. Mielestäni asetuksessa N:o 1103/97 (ja varsinkaan 3 artiklassa) ei mahdollisteta tällaista sopimusehdon muuttamista O2:n yksipuolisesti omaksuman kaltaisella pyöristämiskäytännöllä. Sikäli kuin kello 21 jälkeen soitetuista puheluista maksettava määrä tosiasiassa nousee kaikkien "Genion Home" -tariffin valitsevien kuluttajien osalta, sopimuksen mukaista minuuttihintaa muutetaan. O2:n ja sen asiakkaiden välillä oli sovittu, että kustakin kello 21 jälkeen soitetusta kymmenen minuutin pituisesta puhelusta maksetaan 0,50 DEM. Kello 21 jälkeen soitettujen puhelujen hintaa vastaava minuuttihinta ei ollut kuluttajien kannalta *ainoa* sopimusehto, mutta se oli varmasti *yksi* O2:n ja kunkin asiakkaan välillä sovituista sopimusehdoista. On selvää, että O2:n pyöristämiskäytäntö muuttaa tätä määrättyä sopimusehtoa ja rikkoo siten sen jatkuvuuden kaikkien kello 21 jälkeen soittavien asiakkaiden vahingoksi.

56. Siltä osin kuin tämä korotus on esitetty pelkästään aikaisemmin Saksan markkoina ilmaistujen rahamäärien euroiksi muuntamisen seurauksena, sillä rikotaan asetuksen N:o 1103/97 3 artiklaa.

57. O2 kiistää tämän analyysin ja väittää, että sen toteuttama pyöristäminen lähimpään senttiin on neutraali käytäntö sen asiakkaille haitallisten hinnankorotusten osalta. Tämän johtopäätöksensä tueksi se väittää, että kaikkien sopimuksen mukaisten minuuttihintojen pyöristämisestä lähimpään senttiin ei lopulta aiheutunut asiakkaille kokonaisuutena arvioiden vahinkoa, sillä vaikka 14 minuuttihinnan muuntaminen johti seitsemässä tapauksessa hinnankorotuksiin, muissa seitsemässä tapauksessa muunnetut hinnat pyöristettiin alaspäin ja siten kuluttajien eduksi.

58. Tässä lausumassa ei kuitenkaan oteta lainkaan huomioon sitä, että sopimusten jatkuvuuden kannalta merkitystä on vaikutuksella kunkin yksittäisen kuluttajan sopimaan kuhunkin sopimusehtoon eikä kokonaisvaikutuksella kaikkiin asiakassopimuksiin. Tätä arvioitaessa riittää kun todetaan, että osa kuluttajista on saattanut sopia O2:n kanssa käyttävänsä vain joitakin tiettyjä minuuttihintoja. Silti O2:n väite, jonka mukaan pyöristäminen olisi vaikutukseltaan neutraalia kaikkia hintoja käyttävän kuluttajan kannalta, ei näytä kestävän lähempää tarkastelua. Todellisuudessa seitsemän ylöspäin pyöristettyä minuuttihintaa johtivat korotukseen, joka oli suurempi kuin alaspäin pyöristettyjen hintojen alennus. Toisin sanoen, vaikka jokaista yksittäistä minuuttihintaa ei (virheellisesti) pidettäisi sopimusehtona, vaan tarkasteltaisiin sen sijaan "Genion Home" -tariffin 14 minuuttihinnan kokonaissummaa, O2:n yksipuolinen pyöristämiskäytäntö ei olisi neutraali. Se johtaisi kuluttajien maksettaviin hinnankorotuksiin myös kokonaisuutena arvioituna. [29]

59. Näiden perusteiden vuoksi haluan painottaa, että yksipuolinen päätös pyöristää tai olla pyöristämättä "Genion Home" -tariffin minuuttihintoja tehdään klassisessa tiedollisen epäsymmetrian tilanteessa (jossa toisella osapuolella on tietoa, jota toisella ei ole). Tämä merkitsee todellista riskiä siitä, että sopimuspuoli, jolla on yksityiskohtaista tietoa asiakkaansa mieltymyksistä, useimmiten

29 — Tätä voidaan havainnollistaa esimerkillä O2:n asiakas X:stä, jonka "Genion Home" -tariffin perusteella soittamien puhelujen pituus on kuukaudessa yhteensä 420 minuuttia (keskimäärin 14 minuuttia päivässä). Jos kaikkia 14:ää minuuttihintaa arvioidaan samalla tavoin, O2:n päättelyn mukaisesti on oletettava, että nämä 420 minuuttia on jaettu tasan kunkin 14:n eri minuuttihinnan välillä, jolloin saadaan 30 minuuttia kullekin minuuttihinnalle tässä kuussa. Tarvittavien laskutoimitusten jälkeen voidaan nähdä, että O2:n yksipuolisesti päättämien eri hintojen muuntamisen ja sen jälkeen lähimpään senttiin pyöristämisen seurauksena asiakas X:n on maksettava puheluista 0,22 DEM (0,11 EUR) enemmän kuin ennen euroiksi muuntamista. Tuntuu lähes tarpeettomalta painottaa kyseessä olevien lukujen suuruusluokkaa, kun tämä asiakas X:n maksettavaksi tuleva näennäisen merkityksetön summa kerrotaan O2:n kaikkien "Genion Home" -tariffin perusteella soittavien asiakkaiden lukumäärällä.

käytetyistä minuuttihinnoista ja kunkin tariffin mukaisten puhelujen keskimääräisestä pituudesta, eli kaikki tiedot niistä kuluista ja hyödyistä, jotka voivat seurata päätöksestä pyöristää tällaiset hinnat lähimpään senttiin, menettelee tarkoitushakuisesti.

60. Asetuksen N:o 1103/97 kannalta tarkoitushakuisen menettelyn riski on pätevä peruste estää O2:ta tekemästä *yksipuolisesti ja rajoituksetta* päätöstä pyöristää asiakkaidensa kanssa aikaisemmin sovittuja eri minuuttihintoja, vaikka pyöristämistä sovelletaan erotuksetta kaikkiin saman tariffin minuuttihintoihin. Ensinnäkin tällaisten minuuttihintojen pyöristäminen lähimpään senttiin voi johtaa maksettavien tai tilitettävien määrien yhteissumman korotukseen sellaisten puhelujen osalta, joiden hinnat eivät olisi nousseet ilman muuntamista. Toiseksi edellä mainitun tiedollisen epäsymmetrian vuoksi ulkopuolinen ei kykene millään tarkkuudella määrittämään tämän korotuksen todellista suuruutta.

61. Jos tässä tiedollisen epäsymmetrian tilanteessa O2:n kaltainen taloudellinen toimija havaitsee, että pyöristäminen lähimpään senttiin on sille edullista, se luultavasti päättää tällaisesta pyöristämisestä. Jos se sitä vastoin havaitsee, että pyöristämisen seurauksena se menettäisi rahaa, se päättää säilyttää tarkemman muuntamistavan tappioiden välttämiseksi. Joka tapauksessa taloudellinen toimija, joka hyödyntää tiedollista epäsymmetriaa, on etuoikeutetussa asemassa päättäessään yksipuolisesti nostaa asiakkaidensa kanssa sovittuja hintoja käyttämällä hinnankorotuksen peittelemiseksi oletetusti neutraalia tapahtumaa, kuten siirtymistä kansallisesta rahasta euroon.

62. Asetuksen N:o 1103/97 3 artiklaa on tämän vuoksi tulkittava siten, että se ei estä maksettavien tai tilitettävien määrien välilaskelmissa käytettävien yksikköhintojen kaltaisten rahamäärien yksipuolista pyöristämistä, mikäli pyöristäminen ei merkitse korotusta muiden taloudellisten toimijoiden maksettaviin tai tilitettäviin määriin, jotka eivät olisi muuttuneet ilman euroiksi muuntamista.

63. Asetuksen N:o 1103/97 mukaan osapuoli voi yksipuolisesti pyöristää maksettavien tai tilitettävien rahamäärien välilaskelmissa käytettyjä yksikköhintoja, mutta asetuksessa asetetaan tällaiselle pyöristämiselle rajoitus: se ei saa johtaa näiden määrien systemaattiseen korottamiseen. Se, onko pyöristäminen 3 artiklan vastaista, on arvioitava tapauskohtaisesti. Tämä arviointi riippuu jäsenvaltiosta toiseen vaihtelevista eri muuttujista. Näihin muuttujiin kuuluu esimerkiksi kansallisen rahan pienin alayksikkö, jossa yksikköhinnat aikaisemmin ilmaistiin.

64. Yritän selventää tätä kysymystä esimerkillä, joka perustuu Landgericht Münchenin esillä olevassa asiassa toimittamiin lukuihin ja jossa pyöristäminen olisi voitu tehdä yksipuolisesti asetuksen N:o 1103/97 3 artiklaa rikkomatta.

65. Ennen kuin Saksan markat muunnettiin euroiksi, kymmenen minuutin pituinen puhelu esimerkiksi 0,05 DEM:n minuuttihintaan kello 21 jälkeen kiinteään verkkoon soitetuista puheluista maksoi kuluttajalle 0,50 DEM. Euroiksi muuntamisen ja O2:n suorittaman pyöristämisen jälkeen puhelu maksoi 0,586749 DEM, joka lähimpään pfennigiin pyöristettynä johti yhdeksän pfennigin hinnankorotukseen verrattuna asiakkaan sopimuksen mukaiseen, kymmenen minuutin pituisesta puhelusta kyseisellä hinnalla maksettavaan määrään. Jos kyseistä minuuttihintaa ei olisi pyöristetty euroiksi muuntamisen jälkeen, hinta olisi 0,0255645 EUR kaikkein suurimmalla tarkkuudella. Jos tämä summa pyöristettäisiin neljän desimaalin tarkkuudella, minuuttihinta olisi 0,0256 EUR. Jos laskelmissa käytettäisiin tätä minuuttihintaa, kuluttajan olisi maksettava 0,256 EUR kyseisestä kymmenen minuutin pituisesta puhelusta. Pyöristettäessä tämä summa lähimpään senttiin asetuksen N:o 1103/97 5 artiklan mukaisesti saadaan 0,26 EUR. Tämä summa vastaa 0,5085158:aa DEM, joka lähimpään pfennigiin pyöristettynä vastaa 0,51:tä DEM ennen muuntamista ja pyöristämistä maksettavan 0,50 DEM:n sijaan.

66. Pyöristäminen neljän desimaalin tarkkuudella ei näytä varmistavan, että kyseisen hinnan valitsevat asiakkaat eivät joutuisi maksamaan hinnankorotusta maksettavista tai tilitettävistä määristä, joita ei ilman euroiksi muuntamista olisi nostettu. Jos asiakas kuitenkin soittaa kymmenen minuutin pituisen puhelun sijaan 15 minuutin pituisen puhelun samaan hintaan, hänen on maksettava 0,384 EUR (0,0256 EUR x 15), josta saadaan lähimpään senttiin pyöristettynä 0,38 EUR. Tämä summa vastaa 0,74:ää DEM ennen euroiksi muuntamista samasta puhelusta maksettavan 0,75 DEM:n sijaan (0,01 DEM:n alennus). Lisäksi esimerkiksi viiden minuutin pituisesta puhelusta asiakkaan olisi maksettava kyseiseen erityiseen hintaan neljään desimaaliin pyöristettynä 0,13 EUR, joka vastaa täsmälleen 0,25:tä DEM, joka hänen olisi pitänyt maksaa samaan hintaan ennen muuntamista soitetusta viiden minuutin pituisesta puhelusta.

67. Edellä olevasta esimerkistä voidaan havaita, että pyöristäminen neljän desimaalin tarkkuudella voi merkitä joitakin muutoksia ylös- tai alaspäin kustakin puhelusta tiettyyn minuuttihintaan maksettavaan määrään. On kuitenkin huomattava, että jos tällaista muutosta koskaan tapahtuu, se on korkeintaan 0,01:tä DEM vastaava summa euroina ja että muutos on ennen kaikkea sattumanvarainen ja riippuu yksinomaan puhelun täsmällisestä pituudesta. Toisin sanoen, lopputulos olisi neutraali osapuolten sopimuksessa määrät-

tyyn nähden. Vaikka jokainen asiakas voi valvoa puhelun kestoa, ei ole realistista olettaa, että asiakkaat päättävät (ja voivat päättää) mitoittaa puhelut varmistaakseen, että ne kestävän tietyn minuuttimäärän (esimerkiksi 15 minuuttia 14 minuutin sijaan) tiettyyn hintaan saadakseen etua, joka ei missään oloissa olisi enempää kuin 0,01 DEM kustakin puhelusta.

68. Näin ollen, vaikka kuvatuissa olosuhteissa yksipuolinen pyöristäminen neljän desimaalin tarkkuudella ei ole kaikkein tarkin mahdollinen tapa, se ei vaikuttaisi osapuolten sopimiin sopimusehtoihin ja olisi tämän vuoksi asetuksen N:o 1103/97 mukaan sallittua. Sama ei kuitenkaan päde O2:n yksipuolisesti esillä olevassa asiassa toteuttaman kaltaiseen lähimpään senttiin pyöristämiseen. Neutraalina muunto- ja pyöristämisoperaationa esitetty suoritus (jollainen sen pitäisi olla) kätkee tosiasiassa hinnankorotuksen.

69. Asetuksen N:o 1103/97 3 artiklan mukaan "Genion Home" -tariffin kaltaisessa tariffissa olisi ollut mahdollista yksipuolisesti pyöristää eri minuuttihintoja neljän desimaalin tarkkuudella, mutta ei lähimpään senttiin tai edes kolmen desimaalin tarkkuudella, sillä kaksi viimeksi mainittua pyöristämistapaa ovat ristiriidassa sopimusehtojen jatkuvuutta koskevan säännön ja näissä sopimusehdoissa tarkoitettujen rahamäärien arvon kannalta neutraalin muunto-operaation kanssa. Tämä merkitsee toisin sanoen sitä, että eri minuuttihintoja voidaan pyöristää, mikäli pyöristäminen johtaa euroina ilmaistun yksikköhinnan ja tämän kansallisessa rahassa ilmaistun hinnan sellaiseen vastaavuuteen, jolla varmistetaan, että maksettavien tai tilitettävien määrien systemaattiset korotukset voidaan estää.

70. Edellä mainittua seikkaa kuvaa se, että tietyt Saksan puhelinoperaattorit muunsivat minuuttihintansa ja pyöristivät ne neljän desimaalin tarkkuudella.[30] Toiset operaattorit pyöristivät tällaiset hinnat kolmen desimaalin tarkkuudella mutta pyöristivät ne aina alaspäin ja siten aina asiakkaidensa eduksi.

71. Edellä 70 kohdassa tarkoitetussa tilanteessa tai missä tahansa muussa alaspäin pyöristämistä koskevassa tapauksessa, jossa muut asiassa osalliset taloudelliset toimijat (eli kuluttajat) hyötyvät, pyöristämiskäytäntö ei merkitse asetuksen N:o 1103/97 3 artiklan rikkomista. Tällainen tapaus merkitsee todellisuudessa kunkin kuluttajan implisiittisesti hyväksymää hinnanalennusta.

30 — Jos O2 olisi toiminut samalla tavoin, sen nimenomaisesti ilmaisema huoli siitä, että kuluttajien mahdollisuus vertailla eri puhelinoperaattorien tarjoamia minuuttihintoja turvataan, olisi turha.

72. Minuuttihintojen yksipuoliselle pyöristämiselle asetetut rajoitukset, jotka ovat edellä mainittujen kriteerien mukaisia, ovat myös tärkeitä sen estämiseksi, ettei euroa koskevien asetusten mukaisesta suurimmasta sallitusta pyöristämistä koskevasta epätarkkuudesta maksettavien määrien muuntamisessa poiketa. Asetuksen N:o 1103/97 5 artiklassa sallittu suurin mahdollinen epätarkkuus maksettavan tai tilitettävän määrän muuntamisessa on 0,005 EUR. Olisi vastoin 5 artiklassa ilmaistua tavoitetta, jonka mukaan maksettavien tai tilitettävien määrien muuntamisessa on noudatettava suurta tarkkuutta, jos sopimuspuolen annettaisiin yksipuolisesti päättää pyöristää tällaisten määrien laskemisessa käytettävä määrä siten, että tosiasiassa päädytään maksettavien määrien paljon suurempaan epätarkkuuteen.

III Ratkaisuehdotus

73. Näin ollen kansallisen tuomioistuimen esittämiin kysymyksiin on mielestäni vastattava seuraavasti:

1) Minuuttihinnan kaltainen määrä ei ole asetuksen N:o 1103/97 5 artiklassa tarkoitettu maksettava tai tilitettävä määrä. Se on välilaskelmissa maksettavien tai tilitettävien määrien määrittämiseksi käytetty rahamäärä.

2) Asetusta N:o 1103/97 on tulkittava siten, että se ei estä maksettavien tai tilitettävien määrien välilaskelmissa sopimuksen mukaisesti käytettävien minuuttihintojen kaltaisten rahamäärien yksipuolista pyöristämistä, edellyttäen, että tällainen pyöristäminen ei asetuksen N:o 1103/97 3 artikla huomioon ottaen merkitse maksettavien tai tilitettävien rahamäärien systemaattista korottamista.